

ПРИМІЩЕННЯ КОРОТКОЧАСНОГО ПЕРЕБУВАННЯ ДІТЕЙ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНА ОДИНИЦЯ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА

© Юрчишин О.М., 2008

Розглянуто проблеми, пов'язані із формуванням мережі дитячого дошкільного виховання. Основна увага приділяється створенню приміщень короткочасного перебування дітей в житловому середовищі, котрі доповнюють мережу дитячих дошкільних закладів.

The problems of making of children's preschool organization's brunches are discovered in this article. The main point is creating living quarters for parents whose children aren't frequents children's preschools, as alternate to kindergartens.

Постановка проблеми

Дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні. Дитина може здобувати освіту за бажанням батьків у дошкільних закладах, у сім'ї чи за допомогою осіб, котрі мають відповідну вищу педагогічну освіту, ліцензію на право надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти [1].

Сьогодні потреба в дитячих дошкільних установах виникає більше ніж у половині сімей, котрі мають дітей дошкільного віку. Проте місць в дитячих дошкільних закладах на всіх не вистачає. Існує гостра потреба в дитячих дошкільних закладах, фактично немає жодного вибору серед пропозиції або ж такий вибір є незначним. Будівництво нових дошкільних установ за типовими проектами в сформованих мікрорайонах вимагає великих територій (згідно з ДБН). Це є причиною того, що одна з шести сімей відмовляється від виховання дітей у дошкільних установах. Однак виховання дітей у сім'ї часто супроводжується потребою у короткочасних послугах з догляду за дитиною.

Не лише батьки дітей дошкільного віку мають потребу у сторонній допомозі. Для дітей молодшого шкільного віку в школах існують групи продовженого дня. Проте ці групи працюють до шостої години вечора і лише з понеділка по п'ятницю. Батьки, котрі не мають можливості проводити позашкільний час з дітьми, частіше за все звертаються по допомогу до близьких та сторонніх людей, кваліфікованих спеціалістів. Тобто, реально існує потреба в спеціальних приміщеннях для короткотривалого перебування дітей в структурі житлового середовища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Сьогодні відомі праці, присвячені вивченню та розвитку дитячих дошкільних закладів, які ґрунтуються на вивченні педагогічно-психологічного аспекту: дошкільна педагогіка, вікова та педагогічна психологія; та архітектури: етапи розвитку архітектури дитячих дошкільних установ у світовій практиці, аналіз засобів виразності стосовно оформлення дитячих садків, функціональні аспекти, архітектурна композиція, кольорознавство, психологія зорового сприйняття.

Візуальне сприйняття вивчалось психологами та архітекторами у роботах: Ю.Б. Гиппенрейтера, М.Б. Михайлівської, В.А. Ганзена та ін. Теоретичні аспекти формування архітектурного середовища розглянуті в роботах: Є.А. Гелла, О.В. Коноплевої, М.А. Полевичок та ін. Роботи І.С. Назарової, А.Ю. Дунаєвського, Г.Н. Пантелєєвої та ін. стосуються проектування дитячих дошкільних установ.

Попри великий обсяг інформації та ступінь дослідженості різноманітних аспектів дошкільних установ немає праць, котрі могли б чітко визначити принципи створення кімнат короткочасного

перебування в структурі житлових будинків. Групи короткотривалого перебування дітей дошкільного віку розглядають в основному як групи, спрямовані на підготовку дітей, котрі не відвідують дошкільні установи. У жодному разі не проводився аналіз споживачів, які не користуються послугами дитячих дошкільних закладів.

Формулювання цілі статті

Мета дослідження – довести необхідність і сформулювати загальні принципи створення приміщень короткочасного перебування для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в житловому середовищі.

Задачі дослідження – висвітлити закордонний досвід створення приміщень короткочасного перебування в житловому середовищі та виявити на основі соціологічного дослідження потреби створення приміщень короткочасного перебування для дітей в структурі житлової забудови в Україні.

Виклад основного матеріалу

Результати аналізу створення приміщень короткочасного перебування в житловому середовищі за кордоном та опитування батьків, котрі не користуються послугами дитячих дошкільних установ, дають змогу досягти поставленої мети та виконати поставлені задачі.

Створення приміщень короткочасного перебування в структурі житлових будинків не можливе без попереднього вивчення потреб споживачів (сімей, у котрих є діти дошкільного і молодшого шкільного віку) та закордонного досвіду формування подібних закладів для дітей у структурі житлових будинків. Для поглибленого вивчення попиту та аналізу проблем сімей, у котрих є діти дошкільного і молодшого шкільного віку, було проведено дослідження існуючого стану дошкільних установ у п'яти мікрорайонах Львова: Сихів, Левандівка, Рясне, р-н в межах вул. Наукова – Кульпарківська – Стрийська – В.Великого та р-н у межах вул. Любінська – І. Виговського – Кульпарківська. В межах дослідження було проведено натурне обстеження споруд дитячих дошкільних установ, опитування 300 респондентів та опитування персоналу 30 функціонуючих закладів.

Для з'ясування, чи впливає на потребу в створенні приміщень короткочасного перебування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку матеріальне забезпечення та житлові умови споживачів, у котрих є діти дошкільного та молодшого шкільного віку, при дослідженні респондентів умовно було поділено на забезпечених та малозабезпечених за соціальними ознаками. Категорію “Соціально незабезпечені” становили ті респонденти, які проживають у “хрущовках”, типових забудовах 80–90-х років, мають менше кімнат у квартирі, ніж мешканців, їх діти не мають ні власної кімнати, ні ігрової.

Іншу частину респондентів віднесено до “соціально забезпечених”. В неї потрапили респонденти, які проживають: у сучасних будинках, збудованих за індивідуальним проектом; в яких:

- кількість кімнат дорівнює або більша за кількість мешканців;
- діти мають власну кімнату;
- діти мають власну ігрову кімнату.

Результати проведеного опитування показали, що близько 1/6 опитаних сімей не користується (і не має наміру користуватися) послугами дошкільних виховних установ. Виховний процес дитини у даному випадку ведеться в сім'ї. Окрім того, за даними статистики, у Львові дитячі дошкільні заклади відвідує близько 18 100 дітей, або 54 % від загальної кількості дітей дошкільного віку. У батьків, котрі не віддали дитину до садка, нерідко виникає потреба залишати дитину на короткотривалий час під наглядом сторонніх людей. Подібна потреба виникає і у батьків, котрі мають дітей молодшого шкільного віку, а особливо в період канікул.

Результати проведеного опитування доводять потребу створення приміщень короткотривалого перебування для дітей у житловому середовищі (рис. 1, 2).

Приміщення для дошкільнят

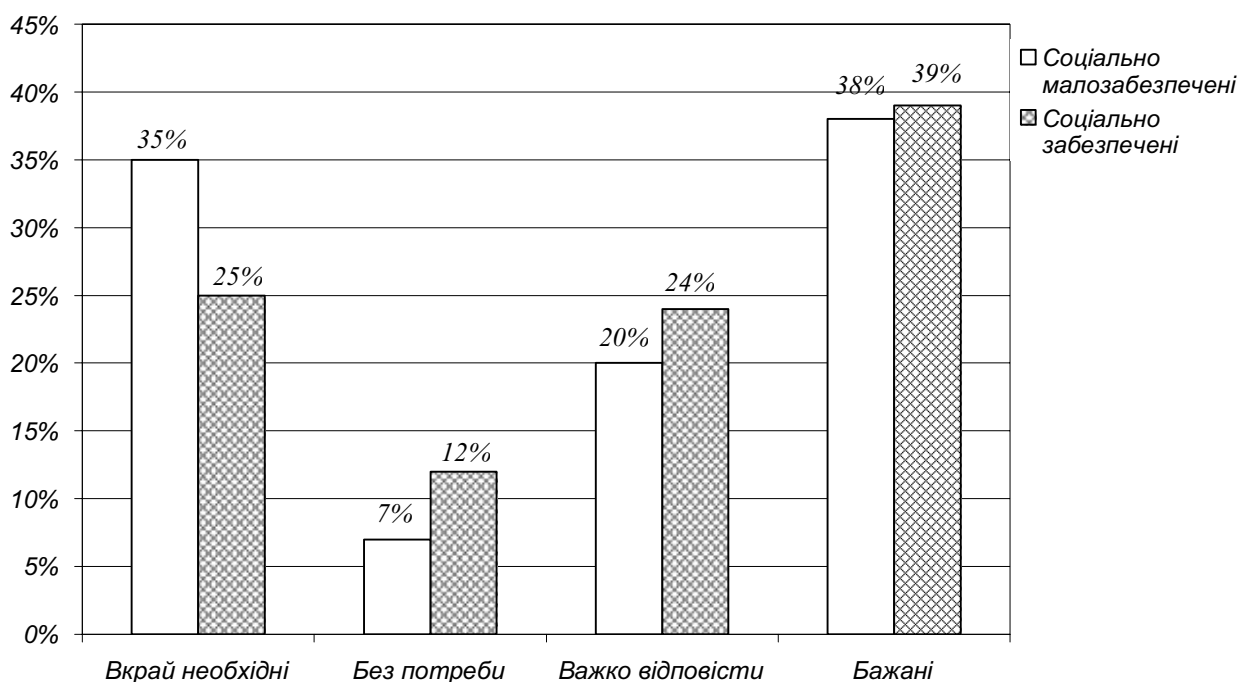

Рис. 1. Діаграма розподілу потреб споживача у необхідності створення приміщень для дітей дошкільного віку у житловому середовищі

Приміщення для школярів

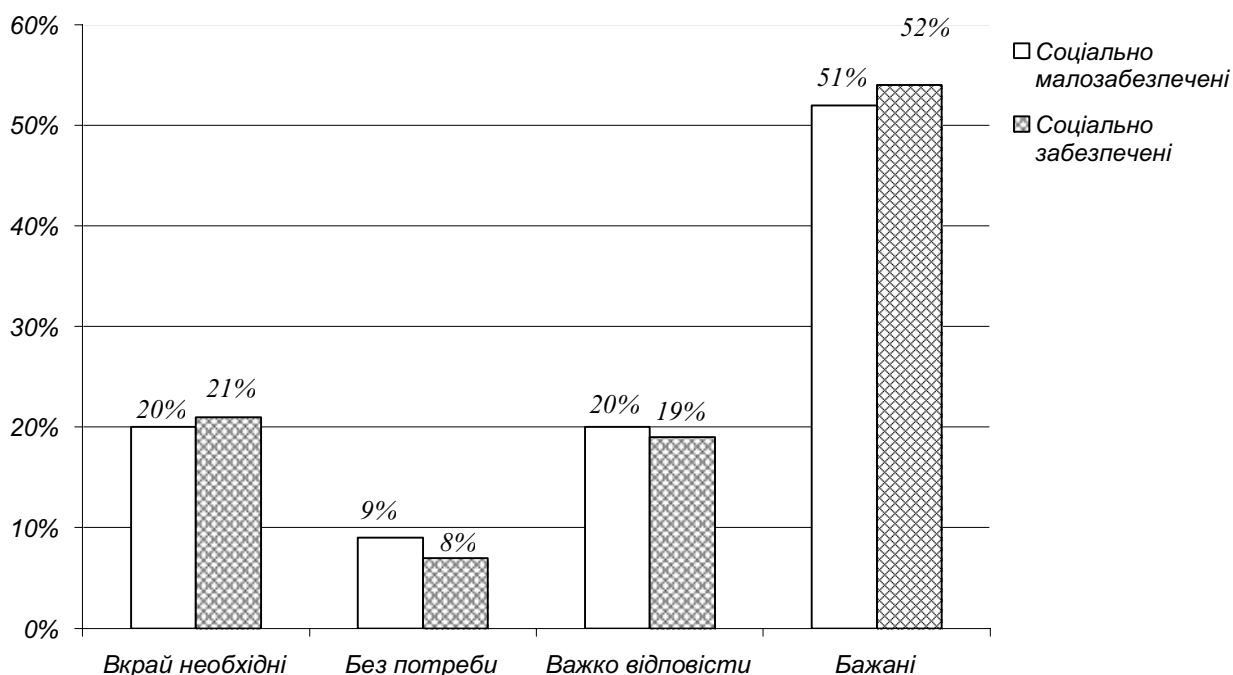

Рис. 2. Діаграма розподілу потреб споживача у необхідності створення приміщень для дітей молодшого шкільного віку у житловому середовищі

Результати дослідження показали, що серед опитаних респондентів необхідність створення приміщень короткотривалого перебування переважає (вкрай необхідні) у категорії “соціально малозабезпечені” порівняно до категорії “соціально забезпечені” на 10 %. Такий результат можна частково пояснити відсутністю власних приміщень для дітей (відповідності до розподілу на категорії) в

межах квартири (ігрова кімната, дитяча кімната). Проте, респонденти обох категорій вбачають потребу створення приміщень (*бажани*) для дітей дошкільного віку в житловому середовищі (38–39 %). І лише 12 % батьків з категорії “соціально забезпечених” вважає, що в створенні приміщень для дітей дошкільного віку не має потреби. По категорії “соціально малозабезпечені” цей показник має лише 8 %.

Думки щодо створення приміщень для дітей молодшого шкільного віку були аналогічними. Необхідність створення таких приміщень для дітей молодшого шкільного віку вбачає 20,5 % всіх респондентів. Зниження результату необхідності створення таких приміщень у житловому середовищі для дітей молодшого шкільного віку можна пояснити тим, що більшість дітей можуть самостійно перебувати за межами квартири. Цей фактор “незалежності” дітей, дає змогу зменшити потребу додаткової опіки у вигляді кімнат тимчасового перебування. Проте, бажаність створення таких приміщень досягає 51,5 % всіх респондентів.

Такі дані підтверджують потребу у створенні приміщень з догляду за дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в житловому середовищі.

Державними нормами на проектування передбачено створення приміщень для груп короткочасного (до 3 годин) перебування дітей дошкільного віку. Такі приміщення можна передбачати у перших поверхах житлових будинків та громадських центрів житлових утворень [2]. Проте сьогодні такі приміщення існують лише в громадських центрах і переважно розраховані на використання їх дітьми дошкільного віку.

Треба зазначити, що приміщення короткочасного перебування в житловому середовищі поширені за кордоном – в Австрії, Німеччині, Польщі та ін. [3] (рис. 3, 4). Такі утворення в структурі житлових будинків зустрічаються доволі часто. Вони складаються з одного приміщення, призначеного для дітей. Середня площа такого приміщення становить близько 40,0 м².

Рис. 3. Приклад кімнати тимчасового перебування для дітей в житловому середовищі (прибудова) (Відень)

Функціональне призначення кімнат з догляду за дітьми молодшого шкільного та дошкільного віку є ідентичним. Окрім того, згідно з результатами проведеного опитування, необхідність створення приміщень для дітей молодшого шкільного віку є нижчою, ніж потреба у створенні аналогічних приміщень для дошкільнят. Тому в житловій структурі для цих вікових категорій можна влаштувати одне спільне приміщення для дітей у віці від 3 до 9 років.

Приміщення слід проектувати із розрахунку “1 приміщення на 150–300 квартир”. Такий розрахунок взято із співвідношення “норми розрахунку мережі дитячих дошкільних установ на 1 тис. мешканців” [4] до результатів проведеного опитування (рис. 1, 2), ґрунтуючись на необхідності створення таких приміщень. Проте, лише в ході експериментального будівництва та

проектування приміщень короткочасного перебування можна чіткіше обґрунтувати їх розрахунок в житловому середовищі та виявити доцільність та ефективність функціонування.

Рис. 4. Приклад кімнати тимчасового перебування для дітей в житловому середовищі (вбудованого типу) (Берлін)

При приміщеннях короткочасного перебування повинні бути туалетна кімната для дітей та людини, котра доглядатиме за дітьми. Приміщення з догляду за дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в структурі житлових будинків можуть бути вбудованими або прибудованими з окремим виходом на вулицю і розташовуватися в цокольному¹ та першому поверхах. Згідно з чинними проектно-будівельних нормами [2], для приміщень тимчасового перебування окремої земельної ділянки не передбачається. Проте неодмінно передбачати прямий зв'язок з прибудинковим ігровим майданчиком. Площа такого приміщення повинна бути в межах 40 м².

Висновки

1. У зв'язку з появою нових альтернативних закладів дошкільного виховання, розширенням та врахуванням спектра потреб споживачів, доцільно доповнити існуючу мережу дошкільного виховання приміщеннями тимчасовому догляду за дітьми дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

2. Розміри приміщень тимчасового перебування повинні бути в межах 6,0х6,0 м і становити не менше 36 м² площі, ігровий майданчик – 40 м².

3. Приміщення тимчасового перебування в житловому середовищі треба проектувати з розрахунку 1 приміщення на 100–150 квартир.

4. Необхідне експериментальне будівництво та проектування приміщень короткочасного перебування, що дасть можливість чіткіше обґрунтувати їх розрахунок у житловому середовищі та виявити доцільність та ефективність функціонування.

1. Закон України про дошкільну освіту (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2905-III (2905-14) від 20.12.2001). 2. ДБН В.2.2-4-97 Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів. – К., 1998. 3. High density apartments for families with children guidelines 11 page – www.buildingforlife.org. 4. Детские ясли-сады. Пособие по проектированию детских дошкольных учреждений. – М.: Стройиздат, 1985. 5. ДБН В.2.2-15-2005. Будинки та споруди. Житлові споруди.

¹ ДБН В.2.2-15-2005. Будинки та споруди. Житлові споруди [5] – зазначено, що в першому, другому та цокольному приміщеннях допускається розташування приміщень: ..., а також для короткотривалого перебування дітей дошкільного віку (крім цокольного). Але, опираючись на закордонний досвід, створення приміщень у цокольних поверхах, котрі знаходяться не нижче рівня позначки землі є можливим.